

Музика О.О. Контрсоціальна мотивація у розвитку учбових здібностей студентів // Актуальні питання психологічного забезпечення навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах [Текст]: матеріали міжвуз. наук.-практ. конф. (Київ, 25 травня 2012 р.) – К.: Нац. акад. внутр. справ, 2012. – С.164-166.

О.О. Музика
кандидат психологічних наук, доцент

КОНТРСОЦІАЛЬНА МОТИВАЦІЯ У РОЗВИТКУ УЧБОВИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ

Визначаючи учбово-професійні здібності як динамічні властивості особистості, що дозволяють їй успішно оволодівати професійними знаннями і вміннями в навчально-виховному процесі, ми не можемо оминати питання про ціннісно-мотиваційне підґрунтя цих феноменів. На важливість мотиваційних компонентів у структурі здібностей вказується в ряді досліджень [1; 2; 3; 4].

Вивчаючи мотивацію творчої активності технічно обдарованих підлітків, ми виокремили ряд емпіричних показників, таких як суб'єктивна оцінка соціального статусу та оцінка мотивації афіляції, що в сукупності дали підстави для теоретичного обґрунтування поняття «контрсоціальна мотивація». Це поняття було введено нами для означення досить поширеної в середовищі технічно обдарованих підлітків мотиваційної тенденції, яка полягає в спрямованості розвитку власних здібностей всупереч цінностям певної частини соціального оточення.

У назві цього типу мотивації відбито її спрямованість проти цінностей груп включення, а не проти суспільства в цілому. Контрсоціальна спрямованість мотивації, на відміну від асоціальної, орієнтована на високі моральні і духовні цінності, але у своєму розгортанні відштовхується від ціннісних протиріч, які мають місце у контактному оточенні. Як показано у дослідженнях О.Л. Музики, ціннісна конфронтація з контактним оточенням є необхідним етапом у становленні обдарованості, а розвиток здібностей дуже часто відбувається не завдяки, а всупереч соціальним умовам [5].

Але основним критерієм для діагностики контрсоціальної мотивації залишаються дані про наявність у групі включення осіб з яскраво вираженою негативною референтністю. Звідси, й мотивація діяльності, яка покликана стверджувати інші погляди й інший стиль життя. Таким чином, контрсоціальні мотиви, на відміну від асоціальних, які протиставляються основним суспільним цінностям, протиставляються життєво-стильовим цінностям окремих осіб з безпосереднього оточення. Отже, в окремих випадках контрсоціальні мотиви можуть виникати у результаті взаємодії людини з оточенням, що має виражену асоціальну спрямованість.

Таблиця 1.

Витоки контрсоціальної мотивації

Розбіжності з референтним оточенням в життєвих цінностях	Контрсоціальні мотиви
Ціннісні розбіжності з асоціально спрямованим оточенням	
Розбіжності з контактним оточенням в ставленні до навчання	
Розбіжності з контактним оточенням щодо життєвих планів і перспектив	

Намагання самоствердитися всупереч чийось поглядам і життєвим настановам, хоч і створює додаткову мотиваційну базу, але може викликати й певні деструктивні тенденції в особистісному розвитку. Якщо йдеться про студентів і курсантів університету внутрішніх справ, то це насамперед такі якості, як надмірна недовірливість, відособленість, деформоване почуття належності, нечутливість до потреб інших людей, прагнення до успіху будь-якою ціною, що зумовлені відсутністю групи включення, де б природним чином здійснювався ціннісний обмін.

У зв'язку з цим у навчально-виховний процес необхідно впроваджувати методи діагностичної і корекційної роботи з метою мінімізації особистісних деструкцій, пов'язаних з контрсоціальною мотивацією.

Література

1. *Богоявленская Д.Б.* Психология творческих способностей. – М.: Издательский центр «Академия», 2002. – 320 с.
2. *Моляко В. А.* Творческая конструкторология (пролегомены). – К.: «Освіта України», 2007. – 388 с.
3. *Платонов К. К.* Проблемы способностей. – М.: Наука, 1972. – 312 с.
4. *Рубинштейн С. Л.* Проблемы общей психологии. – М.: Педагогика, 1973. – 423 с.
5. *Музика О.Л.* Ціннісна свідомість і розвиток обдарованості. – К.: Міжнародна фінансова агенція, 1997. – 24 с.